

NASCHRIFT OP HET VORIGE,

Voor een paar jaren heb ik eene reeks van proeven over hypnotische verschijnselen bij dieren genomen en die ook vertoond bij gelegenheid eener voordracht in het natuurkundig gezelschap alhier. Ik gebruikte daarvoor hoenders, duiven, konijnen, cavia's, meezen en kikvorschen. Inderdaad zijn zulke proeven zeer eenvoudig en gelukkig meestal spoedig, wanneer men het dier eenige oogenblikken onbewegelijk vasthoudt, zonder het echter pijn te doen. Bij meezen is dit reeds voldoende. Een zacht strijken over den rug kan behulpzaam zijn. Het plaatsen van het een of ander wit voorwerp, b. v. een stuk krijt zooals men gebruikt om op het zwarte bord te schrijven, op den afstand van eenige centimeters vóór de oogen, is almede dienstig.

Overigens is niet alleen de eene soort van dier gevoeliger dan de andere, maar ook individu's van dezelfde soort bieden verschillende graden van gevoeligheid aan. Zoo worden hoenders veel gemakkelijker in den hypnotischen toestand gebracht dan duiven. De laatsten ontwaaken ook daaruit veel spoediger. Ook bij konijnen en cavia's duurt de hypnotische toestand slechts korten tijd, twee tot vijf minuten, terwijl hoenders daarin soms een half uur en langer blijven verkeerden. Onder elf kikvorschen, die achtereenvolgens hypnotisch werden gemaakt, was er een, die eerst na veertien minuten ontwaakte, maar bij de meeste overigen duurde die toestand niet meer dan drie minuten.

Een eigenlijke slaap is die toestand niet. De dieren houden de oogen open. Is de hypnotische toestand volkomen, dan kan men echter een brandenden lucifer zeer dicht bij het oog houden, zonder dat dit zich sluit of het dier er iets van schijnt te bemerken. Des te vreemder en inderdaad opmerkelijker is het, dat, indien een hoen in den hypnotischen staat verkeert, men het dadelijk met grooten schrik doet ontwaken zoodra men het met een opgezette vos of een roofvogel (valk of arend) nadert. Doet men hetzelfde met een opgezette haas of konijn, dan blijft het dier onbewegelijk.

Het is nog bij deze proeven gebleken, dat deze geenszins onschadelijk voor de dieren zijn, die men er aan onderwerpt. Van de zes hoenders, die achtereenvolgens herhaaldelijk gehypnotiseerd werden, kregen er vijf na verloop van eenigen tijd kramptrekkingen in de pooten, waar-

door zij mank begonnen te loopen, en na eenige weken waren alle, in weerwil van goede voeding, gestorven.

Dit moge tevens een waarschuwende wenk zijn tegen het zoogenaamde biologiseeren en magnetiseeren, welk een ander niet anders dan hypnotiseeren van menschen is.

HARTING.